

Netin käytön hyödyt ja ilot

Tietoisku Rikhardinkadun kirjastossa 25.1.2018

[Eija Kalliala](#), [Enter ry](#)

Tietoiskun sisältö

- Verkkopalveluita
- Kirjautuminen
- Tiedonhaku
- Sovelluksia mobiililaitteeseen
- Sosiaalinen media
- Tekijänoikeudet
- Tietoturva

Verkkopalveluista

- Suomi.fi
- Omakanta
- Asiointi
- Oppiminen
- Videoita
- Matka- ja tapahtumalippuja

Suomi.fi

- Julkisen hallinnon palvelut yhdestä paikasta.
- Kansalainen voi tarkistaa omat tietonsa eri viranomaisten rekistereistä.
- Kansalainen voi asioida useiden julkisen hallinnon toimijoiden palveluissa yhdellä kirjautumisella.
- Valtavasti käyttökelpoista tietoa ja linkkejä.
- Suomi.fi-viestit korvaavat vaiheittain viranomaisten lähettämän paperipostin.

Omakanta

- Omakannasta näkee
 - reseptit
 - hoitoon liittyvät kirjaukset
 - laboratorio- ja röntgentutkimukset
 - alle 10-vuotiaan huollettavan tiedot.
- Omakannassa voi
 - pyytää reseptin uusimista
 - tallentaa oman hoitotahdon ja elinluovutustahdon
 - antaa suostumuksen omien tietojen luovuttamiseen tai kieltää luovuttamisen

Asiointi netissä

- Verkkopankki
- Kelan palvelut: kela.fi
- Kirjaston palvelut: helmet.fi
- Verohallinto: vero.fi
- Muuttoilmoitus: muuttoilmoitus.fi
- Kansalaisneuvonta: kansalaisneuvonta.fi
- Suomi.fi tarjoaa julkiset palvelut kootusti yhdessä osoitteessa, mm. suomi.fi

Muutamia kirjaston palveluita

- E-kirjasto
 - Kirjoja, lehtiä, opiskelua
 - PressReader: tuhansia kansainvälisiä sanoma- ja aikakauslehtiä yli 60 kielellä
 - Rbdigital: 90 englanninkielistä laatuaikakauslehteä
- Celian äänikirjat
- Celian tuottamia äänikirjoja voivat käyttää kaikki henkilöt, joille tavallisen kirjan lukeminen on vaikeaa esimerkiksi
 - lukivaikeuden
 - näön heikentymisen
 - lihassairauden
 - muun vastaavan syyn vuoksi

Oppiminen

- [Enter](#)
 - [Opastusta](#)
 - [Itseopiskelumateriaalia](#)
- VTKL:n [SeniorSurfin opastuskooste](#)
- VTKL:n [Vahvike](#)-aineistopankki
- [Yle Oppiminen](#)
- [TED](#)
 - Huippuluentoja englanniksi

Lisää videoita

- [Yle Areena](#)
 - Radio ja tv, suorana ja tallennettuna
- MTV:n [Katsomo](#), Sanoman [Ruutu+](#)
- [Oopperan Stage24](#)
- [YouTube](#)
 - Viihdettä, opetusta, opastusta
 - Kotivideoita, laatuvideoita
 - Tubettajia

Matka- ja tapahtumalippuja

- [HSL](#)
- [VR](#)
- [Matkahuolto](#)
- [Lippu.fi](#)
- [Ticketmaster](#)
- Matkailija: matka- ja tapahtumalippuja löytyy usein myös muiden maiden verkkopalveluista (esim. [Piletimaailm](#))

Kirjautuminen verkkopalveluun

- Vahva sähköinen tunnistautuminen
 - Pankkien käyttämät verkkopankkitunnukset
 - Väestörekisterikeskuksen kansalaisvarmenne
 - Teleyritysten mobiilivarmenteet
 - Lähde: Viestintävirasto
- Tunnuksen luonti sosiaalisen median tai muuhun verkkopalveluun
 - Luodaan erillinen tunnus ja annetaan siihen tarvittavat tiedot
 - Joskus vaihtoehtona on kirjautua verkkopalveluun jo luodulla Googlen, Facebookin ym. tunnuksella

Tiedonhaku

- Sopiva hakusana hakukoneeseen (esim. Google) suomeksi tai englanniksi
 - Muista lähdekritiikki!
- Googlen hakukoneella voi hakea kuvia, videoita tai sijaintia kartalla
 - Kuvia voi hakea käyttötarkoitukseen sopivin tekijänoikeuksin: Työkalut -> Käyttöoikeudet
- Kirjastot
 - Linkit tiedonhakuun: [Makupalat.fi](https://makupalat.fi)
 - Kysy kirjastonhoitajalta: kirjastot.fi/kysy

Mobiililaitteeseen ladattavia sovelluksia

- Ilmaisia ja maksullisia
- Jokaisella ekosysteemillä, Android, Apple ja Windows, on oma turvallinen kauppansa: Google play, App Store ja Microsoft Store
- Sovellusten (apps) saatavuus eri laitteille vaihtelee
- Mene kauppaan -> kirjoita hakusana -> valitse sopiva -> lataa

Sosiaalinen media

- Sosiaalinen media on
 - julkista keskustelua,
 - tiedonrakentelua ja
 - jakamista verkossa.
- Yhdessä tekemistä, avointa jakamista.
- Verkosta löytyvät avoimina
 - huippuluentojen luentotallenteet esim.
 - [TED](#), [Khan Academy](#)
- LähiVerkko
 - [Selvitys yli 60-vuotiaiden sosiaalisen median käytöstä](#) (8.10.2017)

Oletko muokannut Wikipediaa?

- Vapaa tietosanakirja
 - Jokaiselle planeettamme asukkaalle hänen omalla kielellään laadukas vapaa tietosanakirja.
- Sisältö jaettu Nimeä–Jaa samoin-lisenssillä
 - Muista lähteet! (mistä tieto löytyy?)
- Vastuulliset ylläpitäjät
 - Suomessa nyt 37 henkilöä
- Esimerkkejä:
 - [Kirjasto](#)
 - [Rikhardinkadun kirjasto](#)
 - [Verkkopalvelu](#)

Facebook

- Kavereita, kuulumisia, kommentteja, tykkäyksiä
- Kuvia, ryhmiä, videoita, organisaatioita, julkiksia, tapahtumia
- [Rikhardinkadun kirjasto](#) (sivu)
- [Vesa-Matti Loiri](#) (julkiksen sivu)
- Tapahtumia
 - [100 hetkeä -valokuvanäyttely](#), 25.1.–19.2.2018, Sanomatalo
 - [Helsinki 100 vuotta sitten -näyttely, Signe Brander](#), 8.1.–16.2.2018, Käpyrinne
 - [Educa 2018](#), 26.–27.1.2018, Messukeskus

Twitter

- Julkista keskustelua
- Voit seurata ketä tai mitä tahansa, esim.
 - [Kaupunkiympäristö](#), [Ateneum](#), [Eduskunta](#)
 - [Somevaari](#), [Malala](#), [Atso Almila](#)
- 280 merkin twiittejä, viserryksiä
- #hashtag eli #aihetunniste, esim.
 - #kirjallisuus, #käsityöt, #musiikki
 - #ruoka, #luonto, #liikunta
 - #somefi, #cmadfi

Tekijänoikeus

- Suojaa teoskynnyksen ylittäviä tuotoksia
- Teoksen tekijänoikeus: 70 vuotta tekijän kuolemasta
- Huom! Valokuvan tekijänoikeus: 50 vuotta kuvan ottamisesta
- [Creative Commons](#) -lisenssi
- [Toikkanen, Vilmusenaho: 10 ohjetta ympäristöään kuvaavalle](#)

Yksityishenkilöiden 5 yleisintä tietoturvauhkaa ja 5 toimivaa ratkaisua (Viestintävirasto, kyberturv.)

Uhat

- Huijaukset ja tilausansat
- Älylaitteiden kiristyshaittaohjelmat; myös tv ja tabletti
- IoT tuli joka kotiin; tietoisuus riskeistä
- Yksityisyys somessa; kaikki jakamasi näkyy
- Salasanojen kierrätys; sama salasana eri palveluissa

Ratkaisut

- Mieti ennen kuin klikkaat
- Salasanat; vahvat, vaihda säännöllisesti
- Päivitykset; ohjelmistot aina ajantasalla
- Varmuuskopiot; säännöllisesti
- Tietoturvaohjelmistot ajan tasalla (myös nettiin liitetyissä kodin esineissä, IoT)

Rohkaisua

- Ei tarvitse ymmärtää tietotekniikkaa.
- Riittää, kun osaa käyttää niitä palveluita, joita tarvitsee.
- Miten elefantti syödään? Pala palalta.
- Siispä: etene pienin askelin ja opettele yksi asia kerrallaan.

Enter ry opastaa

- [Entersenior.fi](https://entersenior.fi)
- [Opastuspaikat](#)
- Kysyä saa mitä vaan!

KIITOS!